

Smällar som skrämmer - dags att tänka om

En rapport om hur fyrverkerier påverkar djuren och förslag till politiska lösningar.

Djurskyddet Sverige, maj 2025

Författare: Djurskyddet Sverige och Westanders PR-byrå

Foto: Omslagsfoto: iStockphoto, s.5 och s.11 Adobe Stock,
s.6, 12, 14, 19 och 43: iStockphoto, s. 35: Sebastien Gabriel/Unsplash,
s. 38: Warren/Unsplash.

Layout: Maria Borgelöv

Tryckeri: Urban Print, Stockholm

Innehåll

Inledning	4
Hur regleras fyrverkerier i Sverige?	6
Fyrverkeriers påverkan på djur	12
Intervju med etolog Caroline Alupo	18
Intervju med Veterinärförbundet	20
Så tycker Sveriges befolkning	24
Så tycker Sveriges kommunpolitiker	28
Intervju med Rolf Skarin, kommunpolitiker Moderaterna	34
Intervju med Annie Östlund, kommunpolitiker Centerpartiet	36
Djurskyddet Sveriges politiska förslag för förändring	38
Referenser	40
Om Djurskyddet Sverige	43

Inledning

Vi är många som läst och blivit illa berörda av historier om hästar som skenar i vild panik, nötkreatur som rusar genom staket och rymmer och hundar som försvinner och ibland inte hittas igen, allt på grund av fyrverkerismällande. I kampanjen "Levande bevis" som Djurskyddet Sverige lanserade hösten 2024 bad vi människor att skicka in sina berättelser om djur som skrämts av fyrverkerier. Tusentals vittnesmål lämnades in, mestadels om hundar och katter men även om hästar, kaniner och andra små djur. En del rörde även vilda djur som betett sig förvirrat och inte vetat vart de ska ta vägen när det smäller i deras omgivning.

Utifrån dessa hjärtskärande rapporter frågar vi oss: är det verkligen så viktigt att fira med fyrverkerier när det påverkar andra så mycket att vissa av dem faktiskt dör?

Fyrverkerier innebär för många människor fest och firande och har blivit en symbol för nyårsafton. Men för många – både djur och människor – innebär det ångest och oro. Djuren har svårt att förstå var de höga smällarna och ljusfenomenen kommer ifrån. För dem finns det ingen logisk förklaring och att skrämmas av fyrverkerier kan påverka djuret under en lång tid.

Djurägare utsätts också för stress och oro när deras djur skräms av fyrverkerier. Man har oftast väldigt liten möjlighet att förutse när och var det kommer att smälla eftersom det absolut inte pågår bara under några få timmar på själva nyårsafton. Denna ständiga oro påverkar ägaren direkt, men kan även påverka ett sällskapsdjur indirekt, då de många gånger känner av sinnesstämningar. Många djurägare har på grund av smällandet blivit tvungna att lämna sina hem och fira nyår på alternativa ställen, långt ifrån fest och firande.

Miljön och de vilda djuren drabbas också. Fyrverkerier skräpar ner och innehåller skadliga ämnen. Vi frågar oss hur det ens kan vara tillåtet att använda fyrverkerier med all denna kunskap? Hur kan det vara så allmänt accepterat att det veckorna runt nyår ligger skräp överallt efter firandet och att människors och djurs liv påverkas så pass att de inte ens kan vara i sina egna hem när det smäller som värst?

Som djurskyddsorganisation fokuserar vi på de negativa effekterna som fyrverkerier har för djur och djurägare, men problemen är självklart mycket större än så. Varje år skadas människor allvarligt¹ och under nyårsfirandet 2024/2025 avled en tonårspojke efter att ha träffats av en nyårsraket. Det är tydligt att polisen inte har möjlighet att se till att gällande lagar och regler följs. Som vi kan visa i denna rapport har kommunerna i dag mycket begränsade möjligheter att få stopp på smällandet.

I rapporten presenterar vi resultat från två undersökningar; en om privatpersoners syn på fyrverkerier och en om kommunpolitikernas syn på problemen och deras möjligheter att åtgärda dessa. Vi beskriver hur smällandet av fyrverkerier drabbar djur och intervjuar en hundtränare om vad man som djurägare kan göra för att undvika att hunden blir rädd och vad man kan göra för att lindra rädslan när den

redan är ett faktum. Vi föreslår även ett antal politiska förslag för att komma tillrätta med problemen.

Djurskyddet Sverige vill se ett stopp för användandet av fyrverkerier. Vi tycker att det är hög tid att vi slutar skräpa ner och att vi ser till att djuren skyddas från onödigt lidande, så som det står i djurskyddslagen att de ska. Det finns många andra sätt att fira som inte innebär att vi skadar djur och natur.

Hur regleras fyrverkerier i Sverige?

Fyrverkerianvändandet i Sverige styrs av flera lagar och regleringar på europeisk, nationell och lokal nivå. I detta avsnitt reder vi ut hur regleringarna ser ut och förhåller sig till varandra.

I grunden ligger en EU-gemensam lagstiftning gällande fyrverkerier, det så kallade pyrodirektivet. Syftet med pyrodirektivet är en harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning kring marknaden för pyrotekniska artiklar, inklusive fyrverkerier.

I Sverige har direktivet införlivats i lagstiftningen genom Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskaps, MSB:s, föreskrifter om tillhandahållande av pyrotekniska artiklar och ammunition och föreskrifterna om hantering av explosiva varor.

Utöver detta regleras användningen också i ordningslagen. Där framgår att det krävs tillstånd från polisen för att använda fyrverkerier på offentlig plats - om inte kommunen infört egna lokala undantag genom sina lokala ordningsföreskrifter.

Försäljningen och hanteringen av fyrverkerier styrs av lagen om brandfarliga och explosiva varor. Bland annat måste den som säljer fyrverkerier ha både relevant utbildning och tillstånd från kommunen eller räddningstjänsten.

Många kommuner har dessutom lokala föreskrifter om när och var fyrverkerier får avfyras och vissa kommuner förbjuder fyrverkerier helt och hållet om man inte har fått särskilt tillstånd. Flera kommuner har dock fått avslag på sina lokala föreskrifter när de prövas rättsligt, eftersom de gått emot pyrodirektivet och inneburit för stora inskränkningar av den personliga friheten.

Slutligen kan även miljöbalken komma in i bilden. Om fyrverkerierna orsakar störningar som påverkar djur, människor eller miljö negativt kan det bryta mot miljöbalken och bedömas vara ett miljöbrott.

Lagar och regler

I botten ligger Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/29/EU av den 12 juni 2013 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av pyrotekniska artiklar (pyrodirektivet).

Svenska lagar och förordningar som reglerar användningen av fyrverkerier:

1. Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) föreskrifter

MSB har ansvar för reglering av hantering och försäljning av fyrverkerier.

2. Ordningslagen (1993:1617)

Enligt 3 kap. 7 § krävs tillstånd från polisen för att använda pyrotekniska varor på offentlig plats, om inte kommunen beslutat något annat i sina lokala ordningsföreskrifter.

3. Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor

Reglerar vem som får sälja och hantera fyrverkerier. Kräver att säljare har tillstånd från kommunen eller räddningstjänsten.

4. Kommunala ordningsföreskrifter

Många kommuner har egna regler om när och var fyrverkerier får avfyras. Vissa kommuner förbjuder fyrverkerier helt utan särskilt tillstånd.

5. Miljöbalken (1998:808)

Kan tillämpas vid störningar som påverkar djur, människor eller miljön.

MSB:s regleringar

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har i uppdrag att arbeta för att förebygga och hantera olyckor i samhället och skriver föreskrifter för att säkra detta.

MSB har förbjudit användandet av smällare som har just ljudeffekt som främsta syfte. De har även kunnat förbjuda raketer med styrpinne för personer som inte har utbildning och tillstånd. Men myndigheten har inte möjlighet att totalförbjuda fyrverkerier för privatpersoner, utan menar att det är en politisk fråga och de behöver direktiv för att införa strängare regler.

MSB klassificerar fyrverkerier i enlighet med pyrodirektivet fyra klasser:

- **Kategori F1:** fyrverkerier med mycket låg skadepotential och försumbar ljudnivå avsedda för användning inom avgränsade områden, inklusive fyrverkerier avsedda för användning inne i bostäder.

- **Kategori F2:** fyrverkerier med låg skadepotential och låg ljudnivå avsedda för användning utomhus inom avgränsade områden.
- **Kategori F3:** fyrverkerier med medelhög skadepotential avsedda för användning utomhus inom stora öppna områden och vars ljudnivå inte är skadlig för människors hälsa.
- **Kategori F4:** fyrverkerier med hög skadepotential avsedda att användas endast av personer med specialistkunskaper (vanligen kallade ”fyrverkerier för professionell användning”) och vars ljudnivå inte är skadlig för människors hälsa.

I MSB:s föreskrifter MSBFS 2019:1 finns i bilaga 1 en lista på de fyrverkerier i kategori F2–F3 som får användas utan tillstånd. Samtliga fyrverkerier i kategori F1 får användas utan tillstånd. Alla de fyrverkerier som ingår i kategorierna F1 får ljudnivån vid säkerhetsavståndet en meter vara högst 120 dB. För kategori F2 får ljudnivån vara max 120 dB på säkerhetsavståndet åtta meter och för kategori F3 får ljudnivån inte överstiga 120 dB vid säkerhetsavståndet femton meter.

För att få skjuta fyrverkerier som kräver tillstånd ska man ha utbildning. Dessa utbildningar ska ha godkänts av MSB. Även om man avfyrar fyrverkerier som inte är tillståndspliktiga så ska man känna till och följa de aktsamhetskrav som finns i lagen om brandfarliga och explosiva varor.

Ordningslagen

I vissa fall krävs även polistillstånd för att få avfyrar fyrverkerier på vissa platser. Enligt 3 kap. 7 § ordningslagen (1993:1617) krävs tillstånd från Polismyndigheten *”om användningen med hänsyn till tidpunkten, platsens belägenhet och övriga omständigheter innebär risk för skada på eller någon beaktansvärd olägenhet för person eller egendom”*.

Det är alltså inte generellt tillståndskrav för att skjuta fyrverkerier på allmän plats. Samtidigt kan användningen av fyrverkerier i många fall innebära risk för skador och olägenheter för andra, inte minst för djurägare.

En utmaning med regleringen av fyrverkerier i ordningslagen är också att det kan vara svårt att påvisa och lagföra brott mot ordningslagen. Smällandet utanför tillåtna tider eller på otillåtna platser sker ofta slumpmässigt och utan andra vittnen än de inblandade.

Lagen om brandfarliga och explosiva varor

För att få sälja fyrverkerier krävs tillstånd från kommunen enligt Lag (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. När kommunen handlägger en tillståndsansökan tittar de på lokalen för försäljning, vem som är ansvarig för försäljningen och om

denna person har kompetens och kunskap om fyrverkerier. Det finns utbildningar att gå och dessa anordnas oftast av grossisterna som saluför fyrverkerier. Utbildningarna ska vara godkända av MSB.

Trots att det finns krav på försäljare av fyrverkerier verkar det finnas de som säljer utan tillstånd och även langning till minderåriga tycks förekomma.

Kommunernas möjlighet att begränsa

Kommunerna har möjlighet att till viss del begränsa användningen av fyrverkerier genom ordningslagen². Dock är det inte möjligt för en kommun att helt och hållet förbjuda fyrverkerier och det är endast på offentliga platser som begränsningar kan gälla. Det innebär att det inte går att förbjuda att folk skjuter fyrverkerier på landsbygden eller i exempelvis villaområden. Södertälje är en av de kommuner som begränsat fyrverkerianvändningen så långt det är möjligt. Där får man inte skjuta fyrverkerier på allmän plats, förutom mellan 23:00 och 01:00 på nyårsafton. Tyvärr är Södertälje, trots deras begränsning, en av de kommuner som har stora problem med fyrverkerianvändning.

Det finns också exempel på kommuner som har försökt att införa lokala regleringar, men som fått nej i förvaltningsrätten. 2023 tog kommunfullmäktige i Huddinge beslut om att begränsa användandet av fyrverkerier utifrån deras negativa påverkan på både djur och människor. Man beslutade att fyrverkerier bara skulle vara tillåtna vissa tider på Valborg och nyårsafton.

Beslutet överklagades och förvaltningsrätten sa nej, det här är inget en kommun kan besluta om. Samtidigt har de flesta av Stockholms läns kommuner infört fyrverkeribegränsningar, vissa mycket hårdare än de Huddinge beslutade om.

Det går därmed att dra slutsatsen att kommunernas möjligheter att rättsligt försvara sina lokala regleringar är otydlig.

Kommuner som begränsar

Djurens Rätt frågar varje år Sveriges kommuner om de har lokala begränsningar enligt ordningslagen och om de anordnar egna fyrverkeri-shower för allmänheten. Djurens rätt publicerar resultatet i den så kallade Panglistan³. Enligt 2024 års panglista uppgav 95 procent av Sveriges kommuner att de inte arrangerar några fyrverkerier i kommunal regi. 66 procent av kommunerna begränsar fyrverkerianvändning för privatpersoner genom lokala föreskrifter.

Miljöbalken

Miljöbalken används främst i fall där fyrverkerier orsakar stor olägenhet för människor, djur eller miljö. Exempel på när den kan tillämpas:

- Miljöfarlig verksamhet (9 kap. miljöbalken): Om användningen av fyrverkerier leder till förorening av mark, vatten eller luft, eller på annat sätt kan vara skadlig för miljön eller människors hälsa, kan det klassificeras som miljöfarlig verksamhet. Detta kan exempelvis vara fallet vid större fyrverkeriuppvisningar där betydande mängder avfall eller utsläpp genereras.
- Försiktighetsprincipen (2 kap. 3 § miljöbalken): Denna princip innebär att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska vidta de försiktighetsmått som behövs för att förebygga eller motverka skada på människors hälsa eller miljön. Vid användning av fyrverkerier innebär detta att man bör vidta åtgärder för att minimera risker, såsom att välja platser och tidpunkter som minimerar störningar för både människor och djur.
- Störningsregler (9 kap. 3 § miljöbalken): Det är förbjudet att orsaka olägenhet för människors hälsa. Om fyrverkerier orsakar betydande buller eller andra störningar som påverkar människors hälsa negativt, kan detta vara en överträdelse av miljöbalken.

Det är dock svårt att hitta exempel på när miljöbalken åberopats i rättsliga fall som rör fyrverkerier och vår bild är att det är samma utmaningar som med ordningslagen. Det är sällan någon tas på "bar gärning" och det är svårt att härleda bevis i form av nedskräpning till en möjlig gärningsperson.

Diskussioner i politiken om förbud mot användning och försäljning av fyrverkerier

I riksdagen har fyrverkerier diskuterats vid flera tillfällen under de senare åren. Socialdemokraten Ingela Nylund Watz har i flera år motionerat⁴ om begränsningar i användning och försäljning av fyrverkerier. I motionerna redogörs för de problem som finns kring fyrverkerier, där det beskrivs hur de riktas mot människor, kollektivtrafik och blåljuspersonal. Även personskador, förstörelse, bränder, nedskräpning och negativ miljöpåverkan nämns och även att det innebär ett stort lidande för många djur. Motionen nämner även det faktum att kommunerna inte helt kan förbjuda privatpersoners användning av fyrverkerier. Inte heller har polisen resurser nog att stävja missbruket.

Moderaten Borian Åberg har under flera år motionerat om att riksdagen ska se över behovet av att förbjuda försäljning av fyrverkerier till privatpersoner och överväga att höja straffet för användning utan tillstånd⁵. Även Elisabeth Falkhaven motionerade 2021 tillsammans med andra miljöpartister om att begränsa användningen av fyrverkerier, raketer och smällare⁶ och redan 2016 skrev Lotta Johnsson

Fornarve och andra vänsterpartister i en motion att man ville se en översyn av lagstiftningen kring fyrverkerier⁷. 2024 föreslog vänsterpartisten Hanna Gunnarsson i en motion att försäljning av fyrverkerier till privatpersoner ska förbjudas.⁸

I en interpellation av Rasmus Ling (MP) till justitieminister Gunnar Strömmer i januari 2024 efterfrågas vad justitieministern avser göra åt det samhällsproblem som fyrverkerier har lett till. Rasmus Ling beskriver ett flertal incidenter från nyåret 2023/2024. Han menar att eftersom man genomfört begränsning av möjligheten att inneha knivar på allmänna platser, borde man kunna göra likadant med fyrverkerier. Rasmus Ling skriver även att flera politiker och partier vill att det görs åtstramningar vad gäller försäljning och användande av fyrverkerier och att åsikten delas av allt fler i befolkningen och då framför allt av djurägare. Han nämner att främst hundar och hästar far illa under nyårsnatten och vid andra tillfällen då raketer riskerar att avfyras.

Svaret som Rasmus Ling fick av Moderaternas talesperson i denna fråga var att regeringen inte har möjlighet att förbjuda användandet av fyrverkerier enligt det EU-direktiv som finns. Istället menar Moderaterna att man vidtagit de åtgärder som är möjliga enligt direktivet och infört begränsningar i fyrverkerianvändandet. Vidare i debatten får regeringen kritik av Rasmus Ling för att de inte driver frågan i EU och att de inte tar hänsyn till människor som skadas, djur som far illa och till de konsekvenser det har för miljön.

EU-kommissionen arbetar nu under 2025 med ett förslag till uppdaterat pyro-direktiv. I processen ingår att samla in fakta och underlag. Till detta har Eurogroup for Animals och flera djurvälferdsorganisationer framfört att pyrodirektivet också måste ta hänsyn till den skadliga påverkan fyrverkerier har på djurs hälsa och välfärd. Djurskyddet Sverige bevakar frågan och har påpekat för Kommissionen vad som framkommit i de undersökningar som redogörs för i denna rapport.

Djurskyddet Sverige vill se en fortsatt politisk debatt i frågan och i förlängningen ett förbud mot fyrverkerier – i ett första steg för privatpersoner.

Vi sammanfattar våra politiska förslag på sidan 38.

Fyrverkeriers påverkan på djur

Att reagera på nya ljud, särskilt plötsliga eller väldigt höga ljud, är något helt naturligt, både för djur och människor. Det är en anpassning som finns hos alla djur, särskilt om de inte har lärt sig att ljuden är ofarliga. De ljud som djur vanligtvis skräms av är exempelvis åska, skott, motorer och fyrverkerier. Det är inte bara våra sällskapsdjur som skräms och stressas av fyrverkerier, utan även lantbruksdjur och de vilda djuren påverkas av smällandet och ljusskenen från fyrverkerier. Det djur som står oss närmast är hunden och därför är kännedom om hur hundar påverkas större än kunskapen om hur det påverkar andra djur och det är även på hundar den mesta forskningen finns. Att träna djur att acceptera höga smällar och ljud kan fungera, men är beroende av djurets personlighet och ägarens eller tränarens kunskap. Att träna bort rädsla som uppstått efter att ett djur utsatts för höga smällar och ljus är mycket svårt.

Hörsel är en grundläggande funktion för ett djurs överlevnad. Ur ett överlevnads-perspektiv är det av yttersta vikt att djuret kan identifiera var ett ljud kommer ifrån. Om djuret kan identifiera ljudet kan det också avgöra hur det ska hantera situationen. Men höga ljud som kommer plötsligt ger ofta en respons hos djuret i form av flykt. Det är en direkt reaktion och högre kognitiva funktioner hinner inte kopplas på⁹. Reaktionen kan bli att djuret flyr eller gömmer sig, beroende på vilka överlevnadsstrategier djuret och djurarten har. Det är därför många djur rymmer eller skenar vid fyrverkerismällar. De hinner helt enkelt inte tänka, utan den spontana reaktionen är att fly. Djur kan även koppla ljud eller ljus till tidigare upplevelser där det blivit skrämt. Ljudet signalerar till amygdala, en del av hjärnan där det sedan tidigare "lagrats" in ett minne från liknande ljud som skrämde djuret. Eftersom fyrverkerier innebär att djur utsätts för både ljus och ljud som de inte kan härleda kopplas dessa två intryck ihop. Detta kan utvecklas till att vissa djur kopplar ihop rent vardagliga saker som att en lampa tänds, till en rädsla de upp-

levt vid fyrverkerier. I ett sådant fall, när ett sällskapsdjur är rädd för ljus, har det enormt stor påverkan på ett djurs liv och välfärd. Lägg då till exempelvis lukter, sinnesstämningar hos människor och andra intryck som kan kopplas till en situation där det smällts fyrverkerier, så kan vi möjligtvis föreställa oss hur stor påverkan fyrverkerirädsla hos djur kan få i det vardagliga livet.

Det behöver dock inte alltid vara tydliga tecken på rädsla eller oro som ett djur visar. Vi håller även sällskapsdjur där många beteenden förmodligen inte uppmärksammas av ägarna. Det är svårare för många djurägare att veta om gnagare och kaniner är rädda än exempelvis om en hund är det. Vi kan även anta att många djur är stressade av upplevelser där djurägarna inte alltid kan härleda var rädslan eller nervositeten som djuret uppvisar kommer ifrån.

Djur är olika i sin biologiska funktion och det finns olika strategier för att hantera stress och rädsor. Flyktdjur flyr men har de inte möjlighet att göra detta kan det istället resultera i stress över en situation djuret inte har kontroll över. De djur som har som strategi att gömma sig gör detta istället för att fly. Det är viktigt att vi har kännedom om djurens strategier för att kunna avgöra om de är rädda eller inte. Ett djur som sitter och trycker i ett hörn kan vara minst lika stressat som ett djur som skenar i panik. Det har både med en evolutionär utveckling och med djurets personlighet att göra.

Hundar och katter

Plötsliga ljud ger upphov till rädsla hos hundar. Det i sin tur leder ofta till flyktrespons, alltså att hunden vill ta sig långt ifrån det som skrämt den och rymmer ifrån sin ägare. Brist på kontroll och förutsägbarhet, att hunden inte vet varifrån ljudet kommer eller när det uppstår, bidrar till ångest och rädsla¹⁰. Den vanligaste ljudrädsan hos hundar har i studier visat sig vara just ljudet från fyrverkerier¹¹. Men rädslan kan i sin tur sedan överföras till andra ljud också, och hunden får då stora problem i vardagen. Alla intryck som kan associeras med fyrverkerier kan då i sin tur ge upphov till rädsor. Det kan till exempel vara röklukt eller mörker¹². Tillfällig stress innebär inte en dålig välfärd för hundar, men kronisk stress gör det och en fyrverkerismäll som hunden överraskas av kan mycket väl leda till kronisk stress. Det kan då handla om påverkan både fysiskt, i form av diverse påverkan på olika system i kroppen, och psykiskt¹³. Kronisk stress uppkommer just i situationer där hundar utvecklar rädsor för saker eller händelser de kopplar till någonting som skrämt dem, exempelvis fyrverkerier. I en undersökning bland hundägare uppgav dessa att deras hundar reagerade med beteenden kopplade till rädsla för fyrverkerier. De rapporterade samtidigt att dessa hundar även uppvisade rädslobeteenden vid andra smällar som tex skott och åska¹⁴.

Ett ytterligare problem är den oro som ägare kan känna över att deras hund kan komma att skrämmas av fyrverkerier¹⁵. Ägaren är orolig för hur djuret ska påverkas och blir stressad av fyrverkerier, eller vetskapen om att det kommer att avfyras fyrverkerier och hunden läser av ägarens beteende och det gör den stressad i sig.

Detta innebär inte att man som djurägare ska ignorera sitt djurs rädslosignaler. Det är viktigt att finnas för ett djur som visar rädslor men lika viktigt är det att försöka att signalera ett lugn. Det en hund behöver, är att få känna att ägaren har kontroll över situationen.

Det rapporteras inte lika ofta om fyrverkerirädsla hos katter. Det kan förmodas bero på att hundar söker sig till sina ägare i större omfattning än katter och att katter dessutom reagerar med att hålla sig undan, alltså att springa iväg och gömma sig. Katter är i regel känsliga för stress. Oftast är stress kopplat till förändringar i omgivningen, konflikter mellan katter och otillräcklig kontakt mellan katt och ägare samt när katten inte har möjlighet att utföra sina naturliga beteenden¹⁶. Detta ställer höga krav på kattägare att ge sin katt de bästa förutsättningarna, för att ha ett bra liv i vardagen. Saknas något av detta får rädslan för fyrverkerier än större proportioner än fyrverkerirädslan i sig. Rädsla för ljud kan hos katter visa sig i beteenden som att katten gömmer sig, flyr i panik, plötslig freezing, ett beteende där katten blir alldeles stilla, men även minskad aptit och att katten drar sig undan under längre tid, samt att de kissar eller bajsar på fel ställen¹⁷. Det har även konstaterats att stress är en riskfaktor för kroniska sjukdomar¹⁸. Det här kan betyda att katter med kroniska sjukdomar eller återkommande besvär egentligen är stressade individer¹⁹.

Något som gäller flera djur, men oftast ses hos hund är något som kan kallas anxiety response²⁰. Det är när djuret förväntar sig eller försöker förutse en händelse. Till exempel kan det vara ljusblixtar som djuret har lärt sig koppla till höga smällar. Djuret kan då reagera med ångest eller rädsla för ljuset, eftersom det kopplar det till tidigare upplevelser av höga smällar. Detta är många gånger svårt att förutse eller förstå för en ägare och kan skapa mycket problematiska situationer i livet²¹. Även om detta konstaterats på just hund är det förmodligen fullt rimligt att beteendet kan ses hos även andra djurslag.

Kaniner och gnagare

Det har även gjorts studier där man konstaterat att kaniner och marsvin skräms av fyrverkerier²². I en studie skickades ett onlineformulär till ägare av dessa djur. Djurägarna rapporterade då om hur de uppfattar att just deras djur påverkas av fyrverkerier. Hos marsvin visade rädslorna sig som skakningar, att djuren gömde sig och genom vokalisering. Kaninerna visade rädsla genom att stampa med bakbenen, genom att gömma sig och att de skakade. Författarna till studien menar att ägare till marsvin och kaniner ofta underskattar fyrverkeriers påverkan på djuren. Det är en logisk slutsats då dessa djur är svårare att avläsa, samt att ägarna inte interagerar med djuren på samma sätt som hundägare gör med sina hundar. Det är även ett normalt beteende för dessa djur att gräva och gömma sig, även när de inte är rädda. Det är då lätt att missa en rädsloreaktion.

Hästar och lantbruksdjur

Även hästar far illa av smällande och ljusblixtar. De visar ångestrelaterade beteenden som allmän oro, minskad aptit, diarré och svettningar²³. Eftersom hästar är ett utpräglad flyktdjur förekommer rymningar och skador till följd av detta. Hästägare rapporterar att de försöker att stalla in hästarna eller flytta dem till inhägnader där man tror att fyrverkerier inte kommer att störa²⁴. Men denna möjlighet finns såklart inte för alla hästägare. Det säger sig självt att även andra djur som hålls av människan påverkas av både smällandet och av ljusfenomenen. Ett år rymde en flock nötkreatur ur en hage när det sköts fyrverkerier och några skadades så illa i flykten att de behövde avlivas²⁵. Det finns även rapporter om att nötkreatur spontanaborterat efter att de skrämts av fyrverkerier²⁶ och det har även hänt med hästar²⁷. Vi kan inte veta exakt hur lantbruksdjuren påverkas av fyrverkerier, eftersom det inte finns särskilda studier på det. Men vi vet att djur reagerar på ljud och att många studier visar att lantbruksdjur påverkas av höga ljud.^{28 29 30} Exempelvis har man sett att mjölkkor som lever i en bullrig miljö har högre celltal i mjölken, dvs högre antal vita blodkroppar, vilket visar på ohälsa³¹. I en studie på kycklingbroilers utsattes dessa för högt ljud som de inte var vana vid, under tio minuters tid. Man kunde då visa att stresshormonerna hos djuren steg betydligt, vilket visar på att djuren stressades av ljudet³².

Vilda djur

Fyrverkerier påverkar även de vilda djuren. Fåglar blir störda i sin vila och sitt födosök vid tillfällen då fyrverkerier avfyras³³. Detta gäller naturligtvis även för andra vilda djur i vår natur även om det är svårt att genomföra studier på det. Erfarenhetsmässigt vet vi att skott och ljus verkar skrämmande på vilda djur och av just den anledningen används skott i vissa sammanhang för att skrämman bort vilda djur från grödor. Utöver att djuren skräms så skräpar fyrverkerier ner i naturen. Plasten från fyrverkeriskräpet tar mycket lång tid att brytas ner, vilket naturligtvis påverkar ekosystemen och djuren. Fyrverkerier kan även innehålla tungmetaller som bly,

kvicksilver och kadmium, ämnen som kan påverka djurlivet under en lång tid³⁴. En studie visar dessutom hur andelen tungmetaller i luften ökade, från låg till måttlig eller betydande risk, efter att fyrverkerier hade avfyrats under en festival.³⁵ Tungmetaller i naturen påverkar de vilda djuren på olika sätt. Växtätande djur får i sig tungmetaller via växterna som de äter och rovdjur, som är längre upp i näringskedjan, får i sig tungmetaller via bytesdjuren som de äter. Beroende på ämnenas karaktär kan rovdjuren få en successiv ansamling av skadliga ämnen i fettvävnad eller lever. Det kan ge höga halter och skador som följd³⁶.

En studie gjordes av djuren i en i djurpark under en kväll då en del av djurparken arrangerade fyrverkerier³⁷. Det visade sig att noshörningar, geparder och patagoniska harar visade mycket tydliga tecken på stress och oro under fyrverkerishowen och även övriga djur visade tecken på oro. Det fanns svårigheter i att studera djuren då det var under kvällstid och forskarna ville inte att djuren skulle ha en förändrad miljö så som tända lampor eller ha flyttats under studien. Därför är studien inte fullständig, men den ger en fingervisning om att djur i dessa miljöer också påverkas av fyrverkerier. Det skulle behövas ytterligare studier som inte bara innefattar beteendeobservationer, utan mätning av kortisolnivåer hos djuren.

Sammanfattningsvis menar vi att det finns tydliga bevis för att många djur påverkas negativt av fyrverkerier, eftersom ljudkänslighet är en mycket viktig överlevnadsfunktion hos djur och fyrverkerier är både ljus och ljud som för djur inte går att härleda till något naturligt. Dessutom finns otaliga mängder vittnesuppgifter i form av rapporter från djurägare som under veckorna kring nyår lever med vettsskrämda djur.

Levande bevis nr 367: Emil

Lilla Emil blir ängslig och orolig över mullret och nära smällar kan ge honom panik så han flyger omkring och försöker fly.

Levande bevis nr 672: Taggfibbla

Taggfibbla och hennes kompisar blir nervösa och oroliga när det smäller och lyser upp på himlen. De går alla ute med tillgång till ligghallar, vilket är ett underbart liv för kor. Men när det smäller försöker de fly.

Ta del av fler levandebevis på levandebevis.se

Intervju med etolog Caroline Alupo

”Ju längre hunden får leva med sina farhågor, desto större blir lidandet.”

Caroline Alupo är hundbeteendetrederare och hundtränare med en magisterexamen i etologi. Hon har stor erfarenhet av hur fyrverkerier påverkar hundar och vad vi som djurägare kan göra för att hjälpa våra hundar från att bli rädda från början och vad vi kan göra för en hund som redan är rädd.

Kan du beskriva hur problemen ser ut för de djur som blir väldigt rädda av fyrverkerier? Hur påverkas de?

De blir vanligtvis väldigt stressade och om rädslan går obehandlad kan det leda till ökad vaksamhet, oro samt svårigheter att varva ner, både utomhus och inomhus beroende på var ljuden förväntas. Ofta utvecklas andra problematiska beteenden, som svårigheter att vara ensamma, ökad reaktivitet och bilrädsla. En diskriminerad ljudrädsla för fyrverkerier kan också övergå till en mer generaliserad rädsla för liknande ljud. Detta leder till förhöjd stress och ökad oro, vilket kan resultera i matsmältningsbesvär, stressmage och sömnsvårigheter. Dessa hundar lider oerhört och ju längre hunden får leva med sina farhågor, desto större blir lidandet.

Vad kan djurägarna göra själva?

De bör kontakta en etolog eller hundbeteendetrederare för att få en adekvat träningsplan, där orsaker och effekter kartläggs och där åtgärderna anpassas efter hundens individuella behov.

Varför blir det problem kopplat till fyrverkerier? Hur kan det påverka livet för djuren i övrigt? Kan det få följdverkningar?

Ljudet är oerhört högt, vilket både är smärtsamt och skrämmande för hundar som hör mycket bättre än vi gör. För dem finns det ingen förutsägbarhet eller kontroll, särskilt på nyårsnatten. Ur deras perspektiv finns det ingen logik i ett sådant oväsen.

Hur påverkar det livet för djurägarna att ha ett djur med fyrverkerirädsla?

Många känner sig oerhört låsta, inte bara kring nyår. De måste anpassa var och när de promenerar med sin hund. De lider ofta av att se sina hundar må dåligt, då det är emotionellt tungt att bevittna en familjemedlem lida. Det kan också påverka grannsämjan och synen på ungdomar som smäller fyrverkerier vid otillåtna tider och platser.

Vad ser du skulle kunna förbättra situationen för djuren?

Ett fyrverkeriförbud skulle vara en stor förbättring. Dessutom skulle ett mer proaktivt tänk hos hunduppfödare, hundinstruktörer som håller valpkurser och hundägare kunna hjälpa till. Genom att utsätta hundar för olika ljud under trygga förhållanden tidigt i livet kan vi minska rädslan för ljud generellt. Vi kan dock inte ”vaccinera” bort traumatiseringsrisken vid exponering för överdrivet höga ljud.

Vad säger du till de som menar att rädsla för fyrverkerier går att träna bort?

De har delvis rätt. Det går att göra mycket genom systematisk beteendeträning, men det kräver mycket tid och engagemang från djurägaren och det tar många månader. Och om hunden utsätts för överexponering av ljuden finns risk för återfall. Man kan inte träna en hund trygg i att stå intill fyrverkerier som skjuts av, men man kan träna hunden att hantera sin stress och oro på ett fördelaktigt sätt, om exponeringen hålls på en låg nivå. Och hunden kan tränas till att inte känna oro, stress vid längre ljudbild.

En del hävdar att det är djurägarens beteende och egna rädsla som gör att djuren blir rädda. Stämmer det?

Nej. Däremot kan ett projicerat medlidande, som skiljer sig från medkänsla, förvärra situationen för en redan rädd hund. Om en hundägare är väldigt rädd, även om en ung valp inte är det, kan rädsla etableras via social inläring. De som påstår att fyrverkerirädda hundar blivit rädda på grund av sina ägare har oftast fel.

Hur tänker du kring ett förbud mot fyrverkerier?

Jag ser mycket positivt på ett fyrverkeriförbud. Det skulle vara bra för alla djur – både vilda, husdjur och lantbruksdjur – samt för människor som triggas negativt av smällarna. Och för att inte tala om den negativa miljöpåverkan.

Lär dig mer om ljudrädsla hos hundar: <https://carolinealupo.se/ljudradsla/ljudradsla>

Intervju med Veterinärförbundet

”Vi behöver djupare kunskap om hur fyrverkerier påverkar djur”

Det finns en del forskning om djur och hur de påverkas av fyrverkerier, men det finns också många kunskapsluckor. Tydligt är att djur av olika slag kan påverkas negativt. För att komma åt problemen som fyrverkerier orsakar behöver det ske en förändring av lagstiftningen på EU-nivå. Det menar Eleonor Fredler, förbundsordförande för Sveriges Veterinärförbund och Elina Åsbjer och Johan Lindsjö som sitter i veterinärförbundets Djurskyddsutskott.

Kan ni beskriva hur problemen ser ut för de djur som blir rädda av fyrverkerier? Hur påverkas de?

– För djuren är det svårt att förstå var det plötsliga ljudet kommer ifrån och de har ingen kontroll. Det är faktorer som ökar på stress och rädsla, säger Elina.

– Det beror lite på vilket djurslag vi pratar om. Dessutom påverkar också sådant som närheten till det som skrämmer djuret och möjligheten för djuret att ta skydd. Själva exponeringsdosen och tidigare erfarenheter påverkar också. En del djur kan vara raketträdda, men är skottsäkra, förklarar Johan.

Är det någon djurtyp som är vanligast, eller drabbas alla djur?

– Hundarna hamnar ofta i fokus och det finns mest forskning gjord på hund i dag, men självklart drabbas även andra djurslag. Man vet kanske inte alltid riktigt hur de påverkas, säger Johan.

– Det finns heller inga siffror på hur många djur som eventuellt dör till följd av raketer, varken tama djur eller vilda djur. Här finns en kunskapslucka gällande svenska förhållanden. När det gäller husdjur är det nog ganska sällsynt med dödsfall, påpekar Elina.

– Vad vi känner till så saknas studier på hur till exempel produktionsdjur påverkas, fyller Johan i.

Vilka medicinska behandlingsmöjligheter finns?

– För hund och katt finns det en uppsjö av receptfria preparat, som framför allt är baserade på lugnande feromoner eller på råmjölkprotein. Ska man vara krass är de kanske inte så hjälpsamma när det handlar om fyrverkerier, det är så oerhört intensivt. Det finns också tyngre preparat som måste förskrivas av veterinär. Precis som med all annan medicinering är de förknippade med risker, vilket kanske inte alla djurägare är medvetna om, säger Eleonor.

– En del djurägare testar omknytning av kroppen, med vad som verkar vara varierande resultat. Vi har inte sett någon vetenskaplig studie på huruvida det

fungerar, men så länge som man inte påverkar hundens andning negativt är det inget som skadar, säger Elina. (Med omknytning menas att djurägaren knyter ett tyg runt djurets kropp, för att få ett konstant milt tryck, vilket vissa menar lugnar djuret.)

Hur ser förskrivningen av läkemedel ut inför nyår?

– Både vad gäller hund och katt förskrivs uppskattningsvis 90–95 procent av lugnande läkemedel under december månad. Jag tycker inte att jag ser en trend att förskrivningen ökar, säger Eleonor.

– Finns det en ökning är det heller inte säkert att den beror på ökade problem. Medvetenheten om vad det finns för möjligheter att minska hundens upplevda rädsla samt undvika raketerna har definitivt ökat, flikar Elina in.

Vad brukar djurägarna göra själva?

– De som har större djur som hästar eller kor tar ofta in djuren lite tidigare. Man kanske mörklägger stallet eller ladugården och ger extra mat som sysselsätter djuren. Hundägare försöker kanske att gå promenaden lite tidigare, innan det börjar smälla. En del tar in på hotell nära flygplatser eller sitter på parkeringsplatsen vid flygplatsen under timmarna det smäller som mest. Ofta kan man ljudisolera ett rum hemma och spela lite musik för att stänga ute smällarna, säger Eleonor.

– Det är lätt att glömma lantbruksdjur på till exempel 4H-gårdar, som ofta ligger nära tätbebyggda områden. Det kanske är en liten grupp, men för individen kan det vara en traumatisk upplevelse. Och ur ett djurvälståndsperspektiv är det djurets erfarenhet som räknas, säger Johan.

Vad händer fysiologiskt med ett djur som blir skrämt och stressat?

– Det ger bland annat ett fysiologiskt stresspåslag med ökad hjärtfrekvens och ökad andningsfrekvens med mera. Stressbeteenden varierar sedan mycket beroende på typ av djur. Ofta ser vi flyktbeteenden, att djuren kryper ihop eller blir väldigt kontaktsökande. Vid stark rädsla kan djur även kissa eller bajsar ner sig. Vissa ylar eller vokaliserar på annat sätt och till exempel hundar kan hässa när de blir stressade, säger Elina.

Hon fortsätter:

– Bytesdjur som kaniner kan i stället bli helt stilla, något som kan tolkas som att de inte är stressade.

Hur kan rädslor påverka livet för djuren och deras ägare i övrigt?

– Den stora utmaningen är när man inte bara håller sig till nyårsafton utan det skjuts långa perioder innan och efter nyårsafton. Det kan bli svårt för till exempel en hund som kan bli stressad under lång tid. Djuret kan också koppla ihop platsen eller kanske bussen som passerade samtidigt med det obehagliga vilket kan ge långsiktiga effekter. Och det händer även att hundar rymmer på nyårsafton och är svåra att få tillbaka, säger Elina.

– Som alltid påverkar våra reaktioner också djuren och om djurägaren är spänd läser våra djur av och det kan förstärka en reaktion, säger Johan.

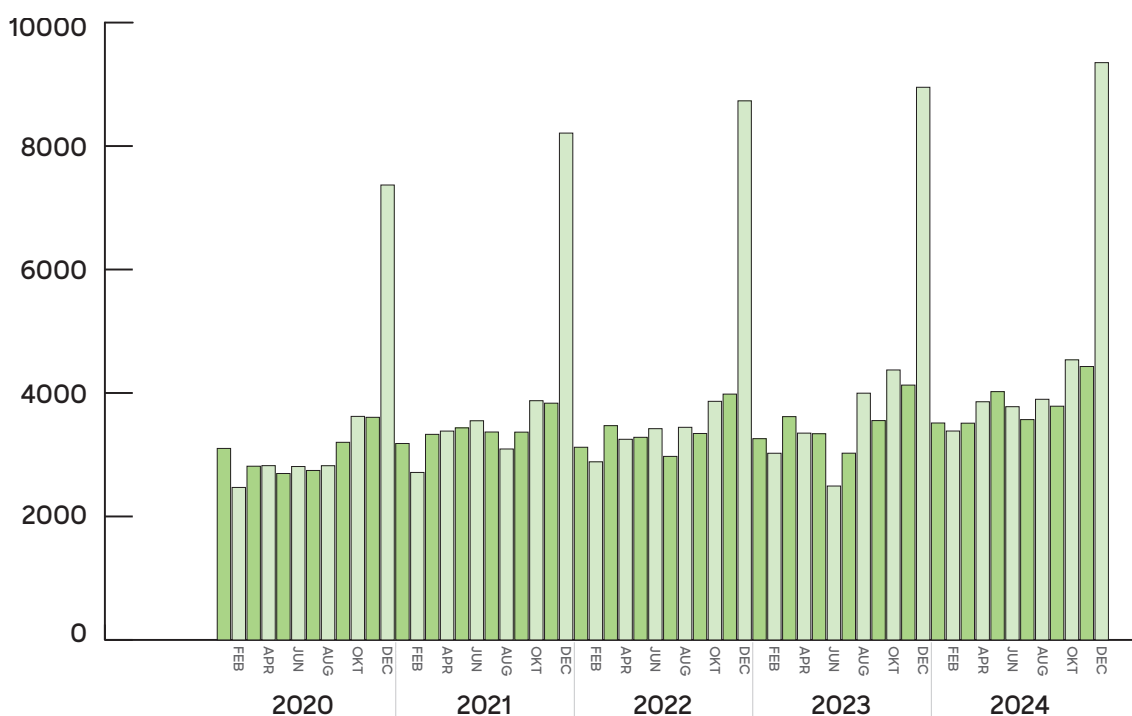
Vad ser ni skulle kunna förbättra situationen för djuren?

– Det enkla svaret är så klart att minimera obehaget som de utsätts för så mycket som möjligt. Det jobbas det ju för på olika håll. Men i botten finns det en EU-lagstiftning som ställer till det för möjligheterna att lagstifta på nationell nivå, säger Johan.

– Med det sagt så är frågan om fyrverkerier uppe till diskussion i EU och det är frågan om det leder till någon förändring, fortsätter han.

– Sen kan man så klart reglera så mycket man bara kan inom den lagstiftning som finns. Ett sätt skulle kunna vara att erbjuda särskilda platser där man får skjuta fyrverkerier, ytterligare strama åt försäljningen av fyrverkerier och laborera med tidsramar, säger Eleonor.

Antal enheter uthämtade förpackningar av Neuroleptika, lugnande medel under 2020 – 2024 i Sverige

Förskrivningen av läkemedel med lugnande effekt ökar i december varje år.

Källa: E-hälsomyndigheten 2025

Levande bevis nr 791: Gandalf

Gandalf flyr och gömmer sig skräckslagen när han ser och hör fyrverkerier utanför fönstret.

Levande bevis nr 1572: Mello

Var absolut inte skotträdd som unghund eftersom det tränades mycket på att vara lugn under smällar och höga ljud. Men med åldern blev han mer och mer rädd. Nu som seniorhund är det omöjligt att vara ute när det smäller. Han skakar och vill inte gå ut, orolig konstant, svårt att få kontakt med honom när han hamnar i panik och rädsla.

Ta del av fler levandebevis på levandebevis.se

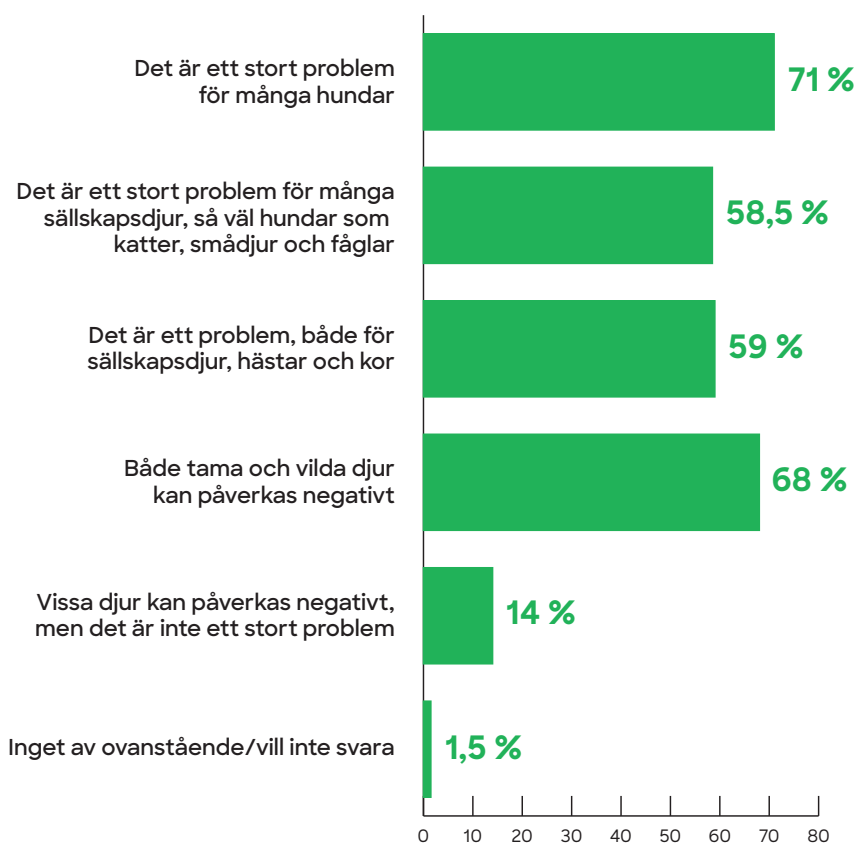
Så tycker Sveriges befolkning

Vad tycker egentligen Sveriges invånare om fyrverkerier? Hur stor är kännedomen om vilka negativa effekter fyrverkerier har på djur? Det ville Djurskyddet Sverige ta reda på. Därför lät vi opinionsinstitutet Verian genomföra en opinionsundersökning under hösten 2024 för att ta reda på just det.

Sveriges invånare vet att djur påverkas negativt av fyrverkerier

En klar majoritet av de som tillfrågats i undersökningen känner till att fyrverkerier kan ha negativa effekter på djur och på deras hälsa och välmående. Bara runt 14 procent håller med påståendet om att vissa djur kan påverkas negativt, men tycker inte att det är ett stort problem. Utöver dessa känner samtliga svarande i olika utsträckning till att djur, både tama och vilda, kan påverkas negativt av fyrverkerier.

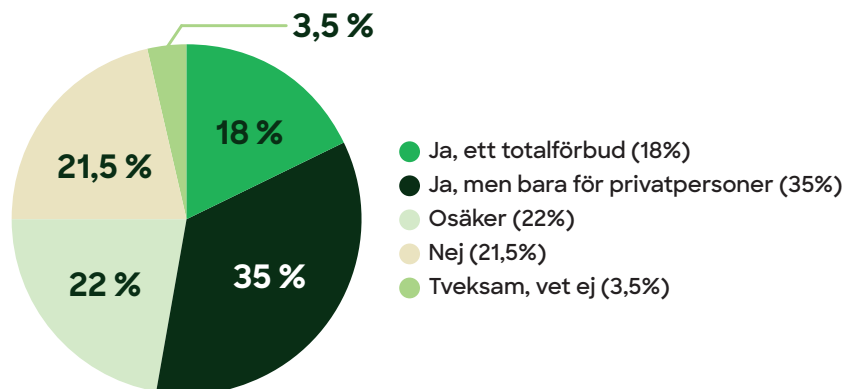
Vad av följande känner du till sedan tidigare om fyrverkerier?

Borde fyrverkerier förbjudas?

Vi kan alltså konstatera att kännedomen om vilka negativa effekter som fyrverkerier har på djur är stor bland allmänheten, men vilka åtgärder är man öppen för? Utifrån det frågade vi hur man ställer sig till ett förbud av fyrverkerier. En majoritet av de tillfrågade tycker att det bör finnas någon form av förbud mot fyrverkerier eftersom det kan påverka djur negativt. Bara 2 av 10 är emot ett förbud.

Anser du att det bör finnas ett förbud mot fyrverkerier eftersom de kan påverka djur negativt?

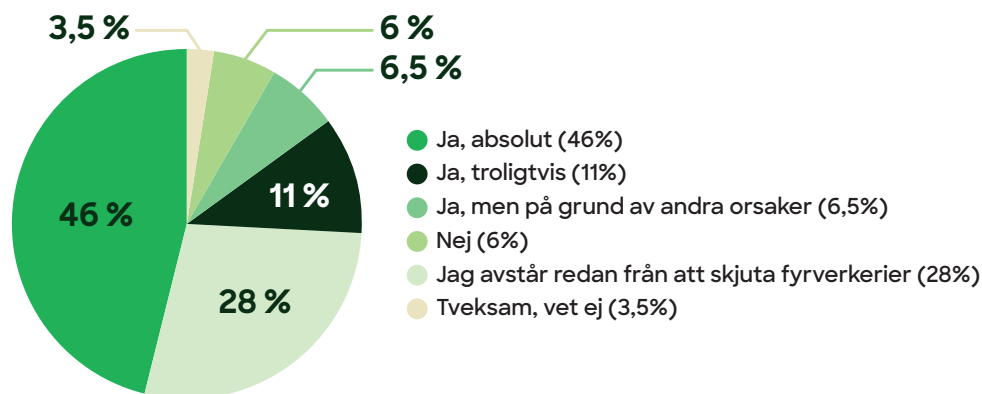
Bland de svarande kan vi se att det finns vissa skillnader i kön och ålder. Kvinnor och personer som är 30 år eller äldre är generellt mer positiva till någon form av förbud, medan män och personer mellan 18 och 29 år är mer negativa till förbud. Mest negativa till ett förbud är just män mellan 18 och 29, där svarar 46 procent att de är negativt inställda till ett förbud. Motsvarande siffra bland kvinnor i samma ålder är åtta procent.

Vi kan därmed konstatera att mer än hälften av Sveriges befolkning (53 procent) är för skärpt reglering av fyrverkerier, antingen genom ett totalförbud eller ett förbud för privatpersoner.

Många avstår själva från att skjuta fyrverkerier

Även om man som privatperson har svårt att bestämma över vilka regler som ska gälla för fyrverkerier har man möjlighet att bestämma om man själv väljer att skjuta fyrverkerier. Vi frågade därför om man själv skulle kunna tänka sig att avstå från att skjuta fyrverkerier eftersom det kan påverka djur negativt. Även här ser vi att en stor majoritet kan tänka sig att avstå eller redan i dag väljer att avstå. Det är endast drygt 6 procent av de svarande som inte kan tänka sig att avstå från att skjuta fyrverkerier.

Kan du tänka dig att avstå från att skjuta fyrverkerier eftersom de kan påverka djur negativt?

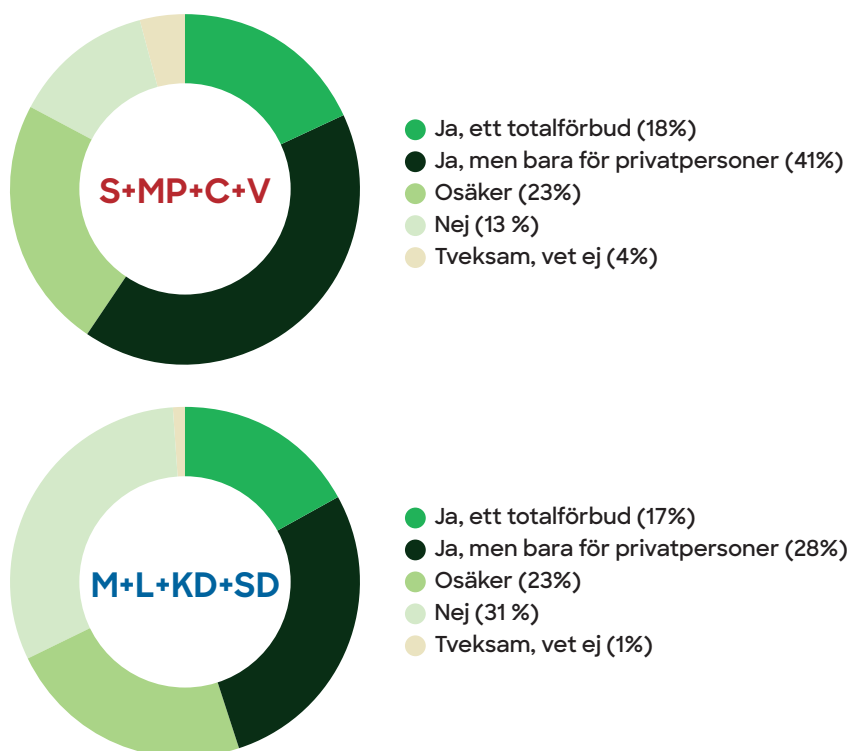

Fler faktorer som visar hur åsikterna går isär

Det är inte bara skillnader mellan kvinnor och män som syns i denna undersökning – även vad vi röstar på verkar påverka hur vi ser på fyrverkerier. Kännedomen om problemen som fyrverkerier orsakar djur är allra störst bland de som uppger att de skulle rösta på Liberalerna eller Miljöpartiet. Kännedomen är något högre bland de som röstar på något av oppositionspartierna i jämförelse med Tidöpartierna.

Väljare som röstar på något av oppositionspartierna vill i högre utsträckning se någon form av förbud mot fyrverkerier, antingen ett totalförbud eller ett förbud för privatpersoner, än vad personer som röstar på Tidöpartierna gör: 44 procent av Tidöväljarna och 60 procent av oppositionsväljarna vill se ett förbud. De väljare som är allra mest benägna att själva avstå från att skjuta fyrverkerier för djurens skull är centerpartister, där hela 74 procent kan tänka sig att avstå. Lägst andel som kan tänka sig avstå är liberaler, där endast 40 procent kan tänka sig avstå.

Anser du att det bör finnas ett förbud mot fyrverkerier eftersom de kan påverka djur negativt? Utifrån partisympatier

Om undersökningen

Undersökningen genomfördes av opinionsinstitutet Verian i form av onlineintervjuer. Totalt tillfrågades 1 000 svenskar i åldrarna 18–79 år. Undersökningen gjordes mellan den 7 och 22 november 2024.

Levande bevis nr 1388: Gizmo

Gömmar sig under badkaret och stannar där ett par timmar efter det har blivit tyst hur mycket vi än försöker locka fram honom.

Levande bevis nr 2236: Ruben

Min fina häst Ruben blir panikslagen i sin box när fyrverkerierna börjar smälla och lysa upp himlen. Trots mat i boxen, radio, bomull i öronen, ja allt vi kan göra, flyr han runt runt i vild kallsvettig panik. Det är hemskt att se och inte kunna göra något för att hjälpa honom. Skaderisken är enorm fysiskt, psykiskt ännu värre.

Ta del av fler levandebevis på levandebevis.se

Så tycker Sveriges kommunpolitiker

Hösten 2024 genomförde Djurskyddet Sverige en undersökning bland Sveriges kommunpolitiker. 3 105 kommunpolitiker från hela landet svarade på frågor om deras syn på reglering av fyrverkerier, hur det ser ut i deras kommun och vilka behov av förändringar som de anser är nödvändiga.

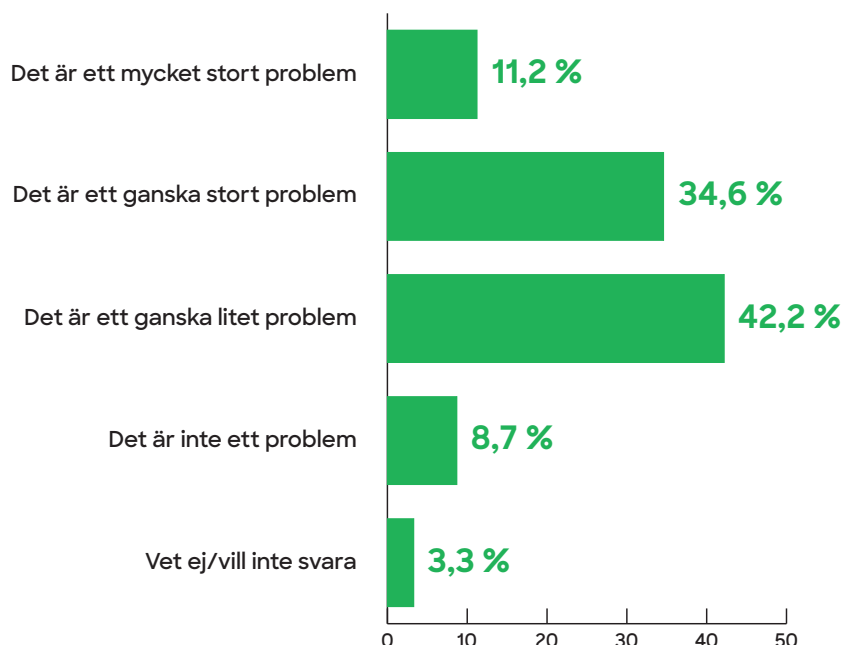
De tycker olika, men har koll på djurens ohälsa

Bland de politiker som svarat på undersökningen finns representanter för alla åtta riksdagspartier och en rad lokala partier. De kommer från olika sorters kommuner, allt ifrån storstäder till landsbygdskommuner, från söder till norr. Gällande vilka de är finns alltså stora skillnader, men en sak har nästan alla gemensamt – de vet att fyrverkerier kan påverka djur negativt. Av de 3 105 kommunpolitikerna uppger hela 98,6 att de känner till att fyrverkerier kan påverka djur negativt.

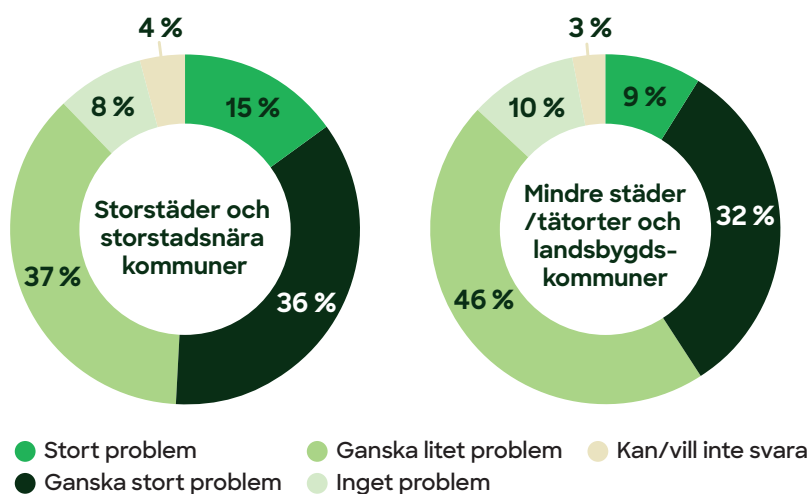
Är fyrverkerier ett problem eller inte?

Huruvida användningen av fyrverkerier är ett problem i deras respektive kommuner råder det mer delade meningar kring. Drygt hälften menar att det är ett stort eller ganska stort problem i deras kommun, medan andra knappa hälften menar att det är ett litet eller inget problem. Det finns vissa skillnader i synen på hur stort problem det är med fyrverkerier beroende på vilken typ av kommun som den som svarar kommer ifrån. Problemen med fyrverkerier är något större i större städer än vad de är på landsbygden.

Hur upplever du användningen av fyrverkerier i allmänhet i kommunen?

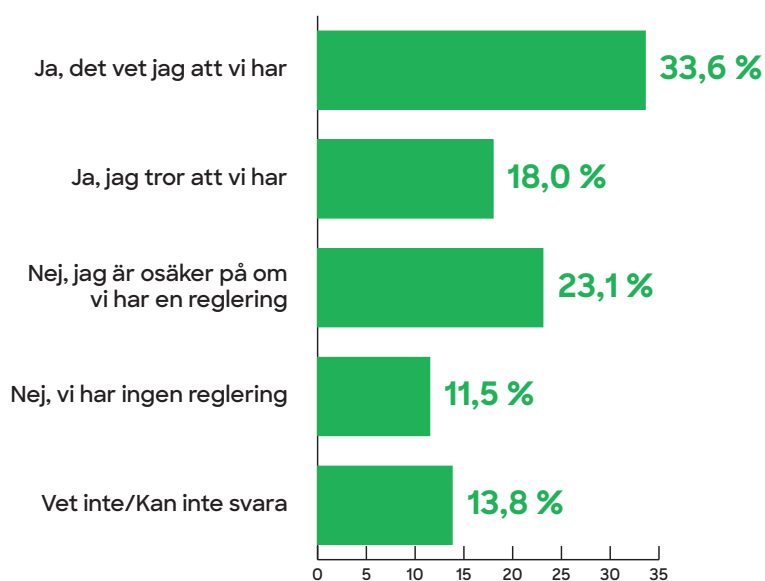
Fördelning av svar utifrån storlek på kommun

Stora skillnader i lokala bestämmelser

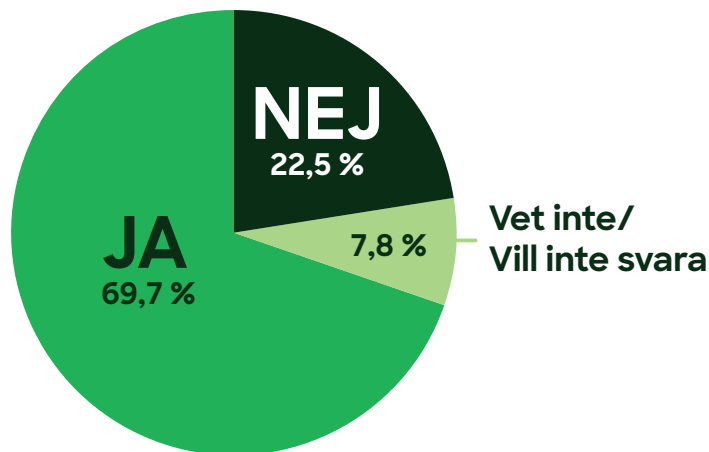
Förutom de nationella bestämmelserna kring fyrverkerier, som till exempel 18-årsgränsen för köp, innehav och användande och att man inte får hantera fyrverkerier om man är berusad, kan kommunerna införa lokala ordningsregler för att styra användandet av fyrverkerier. Enligt Djurens rätts årliga sammanställning Panglistan har 191 av Sveriges 290 kommuner lokala regleringar för fyrverkerier. Bestämmelserna kan dock se väldigt olika ut. Det kan röra sig om begränsningar av när man får skjuta fyrverkerier, om man behöver några särskilda tillstånd eller var i kommunen man får skjuta fyrverkerier. För att få en bättre bild av hur det ser ut med lokala bestämmelserna runt om i landet frågade vi kommunpolitikerna om det fanns några lokala regleringar i deras kommun.

Har din kommun någon reglering av fyrverkerier för privatpersoner utöver den nationella regleringen?

Bland de som saknar lokala bestämmelser tycker dock de flesta av kommunpolitikerna att det borde införas.

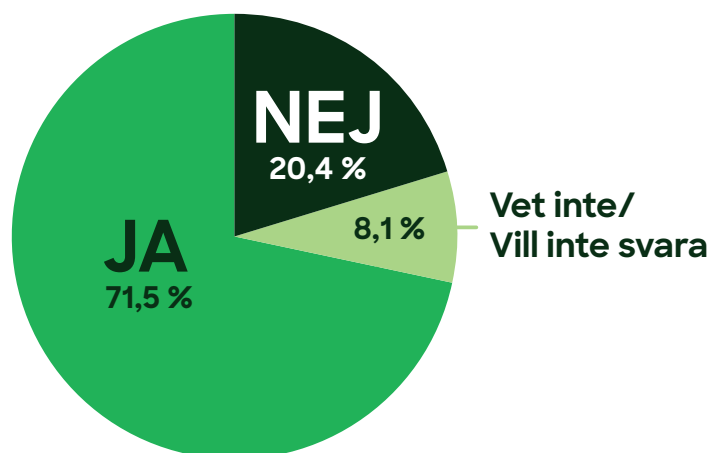
Om ni inte har lokala bestämmelser, tycker du att ni borde införa någon form av reglering?

Majoriteten är för tydligare nationella regler

Vi vet från tidigare sammanställningar att det råder stora skillnader mellan kommuner, både gällande om man har några lokala bestämmelser och hur dessa lokala bestämmelser i så fall ser ut. Därför var vi intresserade av att ta reda på om kommunpolitikerna tycker att det finns behov av att införa skarpare regler på nationell nivå. Här fanns det en stor enighet bland kommunpolitikerna – hela 7 av 10 tycker att det borde införas skarpare regler på nationell nivå.

Tycker du att det borde finnas skarpare regleringar kring fyrverkerier för privatpersoner på nationell nivå?

Olika argument mot skärpta regler

Av de som saknar lokala bestämmelser tycker alltså endast drygt 2 av 10 kommunpolitiker att det inte borde införas några sådana. Varför tycker de så? Vi gav dem möjlighet att själva berätta.

"Handlar om individens ansvar. Behöver inte regleras av en kommun."

"Det är inte ett så stort problem jämfört med de arbetstillfällen som försvinner om detta regleras mer."

"De [bestämmelser] som finns räcker gott och väl, problemet är mer att det inte finns resurser att upprätthålla dem."

"För att det är tradition och roligt med fyrverkerier och det överväger det negativa."

"Djurägare har även de ett ansvar att deras djur befinner sig i säkerhet vid högtider man vet innebär extra ljud och dunder. Valet står en person fritt att införskaffa husdjur, likväl det fria valet om man som familj vill fira nyår med eller utan fyrverkeri."

"I städer kan det upplevas som ett problem, men här i glesbygden där ofta djurägare själva skjuter raketer ser jag inte att det behöver regleras mer."

"Det går ändå inte att kontrollera, lagföra eller beivra."

"Regleringen av användningen av fyrverkerier borde [vara] enhetlig och skärpas i nationell lagstiftning."

Synen på lösningen på problemet spretar

Avslutningsvis gav vi kommunpolitikerna möjligheten att med egna ord berätta vad de tycker behövs för att minska problemen med fyrverkerier som skjuts olovligt. Ungefär 75 procent av de som svarade på enkäten valde att lämna en kommentar där de beskriver sina förslag på åtgärder. Bland kommentarerna återfinns en lång rad förslag på åtgärder.

”Strängare kontroller av säljare.”

”Tillståndsplikt och kännbara böter om tillstånden inte efterlevs.”

”Förbjud försäljning till privatpersoner.”

”Ordningsmakt som har kapacitet att ingripa.”

”Begränsa allmänhetens tillgänglighet till fyrverkerier och kriminalisera användning för privatpersoner utan tillstånd.”

”Tydligare information om problemen samt förbättrade tillståndsförfaranden för försäljning av fyrverkerier.”

”[Bör] endast vara lagligt vid nyårsafton 22.00-00.30.”

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att en majoritet av de kommunpolitiker som svarat på vår undersökning anser att det behövs nya regler, allra helst nationella sådana, som tydliggör vad som egentligen gäller kring användningen av fyrverkerier.

Om undersökningen

Undersökningen bestod av en enkät som skickades digitalt till 30 935 förtroendevalda kommunpolitiker i alla Sveriges kommuner. Av de politiker som fick enkäten svarade 3 105 personer. Enkäten skickades ut den 15 oktober 2024 och kommunpolitikerna kunde svara på enkäten fram till den 31 oktober 2024.

Levande bevis nr 2454: Attchi

00.05 försvann Attchi panik när raketer och bomber briserade i byn. Vi vakade hela natten och gick många rundor i storm och regn för att försöka hitta honom. En frusen och blöt Attchi kom hem kl 05.20 – drygt 5 timmar således ute i kolsvarta natten. Tillämpa djurskyddslagen och förbjud fyrverkerier för privatpersoner!

Intervju med Rolf Skarin, kommunpolitiker Moderaterna

”Våra lokala föreskrifter har satt en norm”

I Marks kommun har man haft kommunala föreskrifter som reglerar hur privatpersoner får skjuta fyrverkerier sedan 2014. Rolf Skarin är moderat kommunpolitiker i Marks kommun och han tycker att föreskrifterna har varit effektiva i att sätta en norm.

Hur skulle du beskriva situationen med fyrverkerier i din kommun?

Vi har lokala föreskrifter som reglerar användningen av fyrverkerier. På påsk och valborgsmässoafton är det tillåtet att skjuta fyrverkerier mellan klockan 16.00 och 24.00. På nyårsafton är det tillåtet från klockan 16.00 till nyårsdagen klockan 01.00. Min upplevelse är att det fungerar väldigt bra. Man håller sig till tiderna och vi har inget problem med att det skjuts veckorna före och efter. Vi har haft föreskrifterna sedan 2014. Det har skapat en norm som satt sig i invånarnas beteende.

Skiljer det sig mellan de tätbebyggda områdena och landsbygd?

Vi har en blandning mellan tätbebyggda områden och landsbygd i vår kommun. Själv bor jag i tätort och kan inte riktigt svara på hur situationen med fyrverkerier skiljer sig från hur det ser ut på landsbygden. Vad vi ser är att fyrverkerierna har minskat rejält runt påsk, medan de har ökat ganska kraftigt runt nyår. Först och främst är det ett nedskräpningsproblem och jag vill också lyfta problemen med de flygande lyktorna. De dimper ner lite var som helst och det blir inte så lyckat för djuren om lampornas stålställningar hamnar på åkrarna och sedan i fodret.

Hur ser du på att många djur och djurägare lider av fyrverkerier kring nyår?

Vi bor ganska nära Landvetter och jag vet att hotellet där är fullbokat och parkeringsplatserna är fulla på nyårsafton, eftersom man inte får skjuta fyrverkerier i närheten av flygplatsen. Det är verkligen inte roligt för framför allt hundarna som blir skrämde.

Ordnar kommunen fyrverkerier för allmänheten?

Nej. Vi har tidigare haft en privat aktör som ordnat fyrverkerier men inte längre.

Andra kommuner har fått bakslag på sina lokala föreskrifter när de prövats i förvaltningsrätten. Är du orolig att ni skulle behöva ta bort dem?

Har vi haft regleringarna så länge och om någon skulle ifrågasätta dem tror jag ändå att de skulle hålla i förvaltningsrätten. De är så etablerade. Däremot är jag osäker på om det skulle hända så mycket om någon väljer att skjuta utanför de tillåtna tiderna.

Vi ser att de haft en tydlig normerande effekt. Innan vi införde regleringarna sköts det ganska friskt. Vi ser också att försäljarna inte säljer fyrverkerier i så långa perioder i förväg längre.

Skulle du vilja ha en nationell reglering? Hur skulle den behöva se ut?

Det är klart att det skulle gå att stifta en lag som begränsar användandet – men jag vet inte om det är gångbart. Det smäller ju ganska friskt vid jakt också, vilket skrämmer djuren.

Intervju med Annie Östlund, kommunpolitiker Centerpartiet

”Kommunerna måste kunna införa lokalt anpassade regler”

Annie Östlund (C) är ordförande för Bygglövs- och Tillsynsnämnden i Huddinge och har drivit frågan om regleringar av fyrverkerier i kommunen i flera år. Hon menar att den viktigaste förändringen skulle vara att kommunerna fick större möjligheter att ta fram lokalt anpassade regleringar, utifrån kommunens specifika förutsättningar.

Hur skulle du beskriva situationen med fyrverkerier i din kommun?

Jag kan tycka att det både blir bättre och sämre. Det stora problemet är att det smäller under så lång tid. I år räknade jag hur många dagar i rad det smällde just där jag bor. Det började den 22 december och smällde 17 dagar i rad. Då bor jag i ett relativt lugnt villaområde och med ett naturreservat precis intill.

Är det en viktig fråga för er i kommunen?

Jag upplever ett stort engagemang för frågan bland de som bor i kommunen och det märks så klart mest runt nyår. Det är inte bara djur och djurägare som blir skrämda eller störda. Det drabbar också människor som till exempel jobbar natt och inte kan sova, människor som har ptsd, som kanske flytt från krig, men också människor med demens och andra kognitiva funktionsnedsättningar.

Mitt parti har velat införa tillståndsplikt i Huddinge under väldigt lång tid. 20 av 26 stockholmskommuner har redan liknande eller hårdare regler, men regleringarna som vi införde i Huddinge blev inte godkända av förvaltningsrätten. Det skulle kunna innebära att många kommuner har regler som inte är tillåtna.

Hur tänker du själv kring regleringar eller förbud?

Jag har varit för ett totalförbud för privatpersoner, men jag har tänkt om. Grunden ska vara att förbud aldrig ska införas om det är onödigt. På många platser i landet tror jag att det är onödigt med ett totalförbud eftersom fyrverkerierna inte orsakar så stora problem. Det stora problemet är att man inte kan reglera alls – där det behövs får man inte.

Jag vill se att man ger kommunerna större chans att anpassa sina lokala föreskrifter. Det är viktigt att kunna reglera så att det passar invånarna som bor just där.

Hur ser du på att många djur och djurägare lider av fyrverkerier kring nyår?

Jag har jobbat i djurbutik i tio år där vi också hade en djurklinik. Jag upplever att problemen ökar, framför allt för hundar. Vi såg en ökad utskrivning av läkemedel och en större efterfrågan på hjälpmedel. Andra husdjur blir självklart också rädda, men de behöver inte gå ut och gå på toaletten. Därför blir det värst för hundarna.

Som djurvän blir jag ju förtvivlad. Och det värsta är att det smäller över så lång tidsperiod runt nyår. Det var det vi ville komma åt med vår reglering, att sätta ett tidsfönster där det är tillåtet att smälla. Om man vet när det smäller kan man planera och anpassa sig.

Ordnar kommunen fyrverkerier för allmänheten?

Nej, det har vi slutat med. Tidigare ordnade vi fyrverkerier på Valborg tillsammans med en lokal idrottsförening. Men vi lade ner Valborgsfirandet för ungefär tre år sedan.

Har ni regleringar som begränsar användningen av fyrverkerier för privatpersoner?

2023 beslutade vi i kommunfullmäktige att fyrverkerier bara skulle tillåtas vissa tider på Valborg och nyårsafton. De som till exempel ville fira en 50-åring vid ett annat tillfälle kunde söka tillstånd. Men beslutet överklagades och förvaltningsrätten sa nej, det här är inget en kommun kan besluta om.

Det verkar vara så att de lokala föreskrifterna om fyrverkerier får nej om någon överklagar. Länsstyrelsen godkände föreskrifterna, men förvaltningsrätten sa nej och menade att en kommun inte får göra så omfattande begränsningar. Vi fick bara möjlighet att begränsa fyrverkerierna nära sjukhus och begravningsplatser.

Skulle du vilja ha en nationell reglering? Hur skulle den behöva se ut?

Ja, vi behöver modernisera den nationella lagstiftningen kring hur kommunerna får göra sina lokala ordningsföreskrifter. Jag har precis motionerat om exakt den här frågan till partistämman. Det viktiga är att kommunerna kan anpassa reglerna så att det passar invånarna.

Hur tänker du kring möjligheterna att följa upp efterlevnaden?

Det är ingen skillnad mot annan lagstiftning. En reglering lokalt hade varit ett bra verktyg för att skapa en norm. Om den högsta politiska församlingen har sagt nej skapar det ett socialt tryck. Jag ser att det i dagsläget är större problem med de kommuner som har icke tillåtna regleringar. Vad ska polisen säga – det är ju i grunden tillåtet att skjuta fyrverkerier?

Djurskyddet Sveriges politiska förslag för förändring

Djurskyddet Sveriges vision är ett samhälle där människor visar respekt och medkänsla för alla djur. Ett viktigt steg för att nå dit är att inga djur ska behöva lida på grund av mänskliga beteenden som vi enkelt kan ändra.

Ett sådant är användandet av fyrverkerier. Vi är medvetna om att användandet av fyrverkerier har en lång tradition och är ett uppskattat inslag i många människors liv som ett sätt att fira, framför allt i samband med nyårsafton. Men vi vet också att ökad kunskap kan leda till att traditioner förändras. Det är ett faktum att fyrverkerier orsakar stress och lidande hos många djur. Djurskyddet Sverige tycker därför inte att det är rimligt att fortsätta använda fyrverkerier på det sätt vi hittills gjort.

Faktum är också att det finns en opinion för att begränsa användandet av fyrverkerier, dels utifrån den Verianundersökning vi lät göra under oktober–november 2024, dels utifrån de enkätsvar vi fick på vår enkät till kommunpolitiker som genomfördes senhösten 2024.

Därför har vi tagit fram följande politiska förslag som syftar till att skapa långsiktig förändring.

1. Uppdatera ordningslagen så att kommuner får större befogenhet att införa lokala begränsningar av användandet av fyrverkerier

Ett viktigt första steg är att möjliggöra för kommuner att anpassa lokala bestämmelser i enlighet med hur behoven ser ut i just deras kommun. Många kommuner har infört lokala bestämmelser, men när dessa har överklagats har kommunernas regleringar inte hållit för rättslig prövning. Kommunernas möjlighet att besluta om lokala regler är helt enkelt begränsade, med hänvisning till ordningslagen och rättspraxis. Vi vill därför att regeringen föreslår en ändring av ordningslagen som ger kommunerna ett större mandat att besluta om lokala begränsningar av användning av fyrverkerier.

2. Tilldela ordningsmakten resurser för att säkerställa efterlevnad av regleringar

I vår enkätundersökning till kommunpolitiker framkom att det är ett stort problem att nuvarande regler inte efterlevs. Polis och åklagare har inte resurser att säkerställa att befintlig lagstiftning följs och överträdelser följs inte upp. Vi tycker att det är en självklarhet att regler ska efterlevas. Därför vill vi att polisen och övriga rättsväsendet ska få de resurser som krävs för att se till att befintliga regler följs och möjlighet att lagföra eventuella överträdelser.

3. Bedriv ett aktivt påverkansarbete inom EU så att utformningen av det uppdaterade pyrodirektivet möjliggör för medlemsländer att införa totalförbud mot fyrverkerier för privatpersoner

Det pågår en process inom EU där man ser över pyrodirektivet, alltså det direktiv som avgör de EU-gemensamma bestämmelserna kring användandet av fyrverkerier. Vi vill att regeringen använder sina påverkansmöjligheter inom EU för att säkerställa att det nya pyrodirektivet möjliggör för enskilda medlemsländer att besluta om förbud mot försäljning och användande av fyrverkerier.

4. Tillsätt en utredning om totalförbud av försäljning och användning av fyrverkerier

Vårt långsiktiga mål är att användandet av fyrverkerier ska förbjudas. För att möjliggöra ett sådant förbud föreslår vi att regeringen tillsätter en utredning vars uppdrag är att se över hur en sådan lagstiftning skulle kunna se ut och vilka ändringar som behöver göras inom ramen för det befintliga regelverket för att möjliggöra detta. Vi vill att utredningen tittar på möjligheten att införa ett totalt förbud mot försäljning och användning av fyrverkerier och om det inte anses vara möjligt, se om en möjlig väg är att förbjuda försäljning till och användning av fyrverkerier för privatpersoner. Detta skulle inte helt ta bort problemet men sannolikt innebära en stor förbättring jämfört med dagens läge.

5. Inför ett totalförbud för försäljning och användning av fyrverkerier

Vårt slutgiltiga krav är att riksdagen fattar beslut om att införa ett totalförbud av försäljning och användning av fyrverkerier, i första hand för alla och i andra hand för privatpersoner.

Referenser

1. Olyckor och fyrverkerier | MSB.
2. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/ordningslag-19931617_sfs-1993-1617/.
3. <https://djurenslatt.se/nyheter/panglistan-2024>.
4. Tillståndsplikt för allt bruk av fyrverkerier (Motion 2024/25:265 av Ingela Nylund Watz (S)) | Sveriges riksdag.

Tillståndsplikt för allt bruk av fyrverkerier (Motion 2023/24:1505 av Ingela Nylund Watz (S)) | Sveriges riksdag.

Nationellt förbud mot användning och försäljning av fyrverkerier (Motion 2022/23:142 av Ingela Nylund Watz (S)) | Sveriges riksdag.

Nationellt förbud mot användning och försäljning av fyrverkerier (Motion 2021/22:2695 av Abraham Halef och Ingela Nylund Watz (båda S)) | Sveriges riksdag.
5. Förbud för privatpersoners användning av fyrverkerier (Motion 2023/24:2695 av Boriana Åberg (M)) | Sveriges Riksdag.

Förbud för privatpersoners användning av fyrverkerier (Motion 2021/22:3064 av Boriana Åberg (M)) | Sveriges riksdag.
6. Förbud för privatpersoners användning av fyrverkerier. (Motion 2021/22:3064 av Elisabeth Falkhaven (MP)) | Sveriges Riksdag.
7. Fyrverkerier (Motion 2016/17:262 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V)) | Sveriges riksdag.
8. Förbud av försäljning av fyrverkerier till allmänheten (Motion 2024/25:194 av Hanna Gunnarsson m.fl. (V)) | Sveriges riksdag
9. Levine, E. From: BSAVA Manual of Canine and Feline Behavioural Medicine Chapter 15, 159 – 168.
10. Sulkama, K., & Lohi, H. 2016. Prevalence, comorbidity, and behavioral variation in canine anxiety. Journal of Veterinary Behaviour, 16, 36–44.
11. Blackwell, E., Bradshaw, J. & Casey, R. 2013. Fear responses to noises in domestic dogs: Prevalence, risk factors and co-occurrence with other fear related behaviour, Applied Animal Behaviour Science, 145, 1–2, 15–25.

12. Mills, D. 2005. Management of noise fears and phobias in pets. In Practice, 27(5), 248.
13. Beerda, B., Schilder, M., van Hooff, J. & de Vries H., 1997. Manifestations of chronic and acute stress in dogs, Applied Animal Behaviour Science, 52, 3–4, 307–319.
14. Blackwell, E.-J., Bradshaw, J., & Casey, R. 2013. Fear responses to noises in domestic dogs: Prevalence, risk factors and co-occurrence with other fear related behaviour. Applied Animal Behaviour Science, 145(1-2), 15–25.
15. Walker D., Farnworth, J., Morrissey, M. & Waran, N. 2010. A survey of owners' perceptions of fear of fireworks in a sample of dogs and cats in New Zealand. New Zealand Veterinary Journal, 58(6), 286–291.
16. Rigterink, A. 2022. Fear, Anxiety, Stress Behaviors in Cats. In Clinical Handbook of Feline Behavior Medicine, E. Stelow (Ed.).
17. Herwijnen, I., Vinke, C., Arndt, S. & Roulaux, P. 2024 Firework aversion in cats and dogs as reported by Dutch animal owners, Veterinary and Animal Science, 26.
18. Stella J, Lord L & Buffington C. 2011 Sickness behaviors in response to unusual external events in healthy cats and cats with feline interstitial cystitis. Journal of the American Veterinary Medical Association. 238(1):67–73.
19. Buffington C. & Bain M. 2020. Stress and Feline Health. Vet Clin North Am Small Anim Practice. Jul;50(4):653–662. Apr 27.
20. Levine, E. From: BSAVA Manual of Canine and Feline Behavioural Medicine; Item: Chapter 15, 159 – 168.
21. Levine, E. From: BSAVA Manual of Canine and Feline Behavioural Medicine; Item: Chapter 15, 159 – 168.
22. Oxley, J., Wills, A., Montrose. V., Bowen, J. & McBride, A. 2018. Owner perceptions of the effects of fireworks on rabbits and guinea pigs. Poster session presented at UFAW Animal Welfare Conference: Recent advances in animal welfare science VI, United Kingdom.
23. Lindstedt, J., 2020. Fireworks related equine noise anxiety in Finland and Sweden. Final Thesis. Estonian University of life science.
24. Gronqvist, G., Rogers, C., & Gee, E. 2016. The Management of Horses during Fireworks in New Zealand. Animals, 6(3), 20.
25. Dräktiga kor fick avlivas – skrämades av fyrverkerier | SVT Nyheter. Hämtad 2025-04-08.

26. <https://www.atl.nu/nyarsfirande-skramde-djur-till-dods> Hämtad 2025-04-08.
27. Häst skrämdes av fyrverkerier – kastade sitt föl: ”Fruktansvärt” – P4 Skaraborg | Sveriges Radio Hämtad 2025-04-08.
28. Dimov, D.; Penev, T. & Marinov, I. 2023. Importance of Noise Hygiene in Dairy Cattle Farming—A Review. *Acoustics* , 5, 1036–1045.
29. Abeyesinghe, S., Wathes, C., Nicol, C. & Randall, J. 2001. The aversion of broiler chickens to concurrent vibrational and thermal stressors, *Applied Animal Behaviour Science*, 73, 3, 199–215.
30. Olczak, K.; Penar, W.; Nowicki, J.; Magiera, A. & Klocek, C. 2023. The Role of Sound in Livestock Farming—Selected Aspects. *Animals*, 13, 2307.
31. Dimov, D. Penev, T. & Marinov, I. 2023. Importance of Noise Hygiene in Dairy Cattle Farming—A Review. *Acoustics*, 5, 1036–1045.
32. Chloupek, P., Voslárová, E., Chloupek, J., Bedánová, I., Pisteková, V. & Vecerek, V. 2009. Stress in broiler chickens due to acute noise exposure. *Acta vet BRNO*, 78:93–98.
33. Shamoun-Baranes, J., Dokter, A., van Gasteren, H., van Loon E., Leijnse, H. & Bouten, W. 2011. Birds flee en mass from New Year’s Eve fireworks, *Behavioral Ecology*, Volume 22, Issue 6, 1173–1177.
34. <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/snalla-sluta-smalla-fyrverkerier-kinapuffar-och-andra-smallare/> Hämtad 2025-04-05.
35. Fu, H., Yang, Z., Liu, Y. & Shao, P. 2021. Ecological and human health risk assessment of heavy metals in dust affected by fireworks during the Spring Festival in Beijing. *Air Qual Atmos Health* 14, 139–148.
36. <https://www.naturskyddsforeningen.se/artiklar/snalla-sluta-smalla-fyrverkerier-kinapuffar-och-andra-smallare/> Hämtad 2025-04-05.
37. Rodewald, A., Ganslosser, U. & Koelpin, T. 2014. Influence of fireworks on zoo Animals: studying different species at the Zoopark Erfurt during the classic nights. *International Zoo News* 61 (4): 264–27.

Om Djurskyddet Sverige

Djurskyddet Sverige är med sina nästan 11 500 medlemmar och ungefär 40 anslutna lokalföreningar en av Sveriges största djurskyddsorganisationer. Vi har arbetat i över 100 år för att hjälpa djuren.

Vår vision är ett samhälle där människor visar respekt och medkänsla för alla djur. Vårt mål är att alla djur erkänns som kännande varelser och att alla djur har ett egenvärde samt att alla människor har ett empatiskt synsätt och behandlar djuren utifrån detta. Vi arbetar för att människan fortsatt ska kunna hålla djur, där djuren får leva ett gott liv med möjlighet att kunna utföra de naturliga beteenden som bidrar till en bättre djurvälstånd och skyddas från lidande. När djuren avlivas ska det ske snabbt och smärtfritt.

Vi opinionsbildar och påverkar politiker för att förbättra djurskyddslagstiftningen. Vi finns representerade i olika arbetsgrupper och kommittéer samt är remissinstans åt departement och myndigheter. Våra lokala föreningar arbetar bland annat med att hjälpa hemlösa och utsatta djur att hitta nya hem.

Vårt arbete finansieras av medlemsavgifter, arv och gåvor. Organisationen har 90-konto vilket innebär att verksamheten kontrolleras av Svensk Insamlingskontroll.

Läs mer om vårt arbete på www.djurskyddet.se

**Tillsammans gör
vi skillnad
*i djurens namn!***

Djurskyddet Sverige, Hammarby Fabriksväg 25, 120 30 Stockholm Telefon: 08-673 35 11,
E-post: info@djurskyddet.se, PG: 90 01 06-6, www.djurskyddet.se